

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In Qua Tractatur De Contractu Et Sacramento Matrimonii

Bosco, Jean a

Lovanii, 1678

Concl. VI. Potest Pater exhædere clam contrahentem Matrimonium, nullá præmissâ Judicis sententiâ. Pœna illegitimitatis fortè requirit sententiam Judicis. Etiam Judex sæcularis potest infligere pœnas ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73432)

tionem pœnæ late, & non amplius ferendæ.

Sed nunquid potest Episcopus dispensare in hac suspensione virtute Decreti Tridentini less. 24. c. 6. *Licet Episcopis in irregularitatibus omnibus, & suspensionibus ex delicto procedentibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum contentiosum, dispensare.*

Respondeo: neque vi hujus decreti posse dispensare; quia (inquit Sanchez sup. n. 3.) ea suspensio non incurritur ipso jure, sed per sententiam judicis, cognitione præmissâ de delicto; atque ita id delictum, jam ad forum contentiosum deductum est, in quo casu nulla conceditur facultas Episcopo, ut patet ex verbis mox recitatis.

A suspensione tamen, ipso jure imposta in Trident. less. 24. de Matr. c. 1. Parocho vel alio Sacerdoti, conjungenti aut benedicti alienos parochianos absque proprii Parochi licentia, non solum Episcopus, sed etiam Vicarius generalis poterit absolvere, ut constat ex illis verbis eod. cap. 1. *Ipsa jure tamdiu suspensus maneat, quamdiu ab Ordinario ejus Parochi, qui Matrimonio interesse debebat seu à quo benedictio suscipienda erat, absolvetur.* Nomine autem Ordinarii comprehenditur Vicarius Generalis Episcopi, & quicumque alius habens jurisdictionem, ordinariam, ut patet ex alibi dictis. Non tamen hic Ordinarius absoluturus, debet esse ordinarius iudex suspensi absolventi, sicut in aliis absolutionibus & dispensationibus contingit: sed debet esse Ordinarius illius Parochi, cujus erat illud Matrimonium celebrare, aut benedicere, ut expressè dicitur in verbis præallegatis.

Rogat aliquis: de qua suspensione intelligi debeat Trident. an de suspensione ab omni officio & beneficio, prout verbum illud simpliciter prolatum indicare videtur; an verò de suspensione à solo officio, aut certè à solo beneficio?

Responder Suarez de Censuris disp. 31. sect. 3. n. 18. non esse verisimile talem Parochum suspendi ab omni officio & beneficio: tum, quia peccatum illud non videtur dignum tantâ pœnâ: tum etiam, quia illa pœna indifferenter fertur in Parochos & Sacerdotes simplices, tam Regulares, quam sæculares: Et ita videtur suspensio solum esse de re communi omnibus illis.

Censeo igitur illam esse suspensionem ab officio Sacerdotali, vel ad summum à munere Sacerdotali: quia juxta communem intelligentiam Canonum, ex materia subjecta determinatur pœna, ut in eo quis puniatur, in quo deliquit. Item; quia cum Sacerdos, propter abusum Sacerdotalis muneris suspenditur, rectè intelligitur suspensio formaliter quatenus Sacerdos est, atque adeò à Sacerdotali munere. Hæc ille.

Si rursum à me quaeritur; an pœnæ Matrimonii clandestini, de quibus hæctenus egimus, incurrantur ante Judicis sententiam: & an solius Judicis Ecclesiastici fit, has pœnas inferre laicis, clam contrahentibus? Accipe resolutionem nostram:

CONCLUSIO VI.

Potest Pater exhæredare clam contrahentem Matrimonium, nullâ præmissâ Judicis sententiâ. Pœna illegitimitatis fortè requirit sententiam Judicis. Etiam Judex sæcularis potest infligere pœnas laicis, clam contrahentibus.

Non loquor hic de inhabilitate ad contrahendum Matrimonium sine Parocho & testibus; quia certum est, eam nullam desiderare sententiam, quia non est propriè pœna; sed defectu solemnitatis inducitur ante commissum delictum, cum tamen omnis pœna propriè dicta supponat delictum commissum, propter quod infertur. Est ergo illa inhabilitas effectus legis inhabilitantis, & idè non aliud requirit, quam ipsam legem inhabilitantem.

Taceo etiam pœnam amissionis omnium bonorum, quam ipso facto incurritur clam contrahentes & testes, juxta l. Tauri, 49. de qua supra egimus; quia apud omnes in confesso est, requirere sententiam declaratoriam criminis. Vide dicta Concluf. 3.

Porro de aliis duabus pœnis, expressis in Conclusionè, potest esse aliqua difficultas. Atque in primis, pœna exhæredationis videtur exigere judicis sententiam. Primò, quia lex 49. Tauri, ubi eam pœnam statuit, addit, accusationem ejus criminis solis parentibus deferri: at ubi est accusatio, debet esse judicium, judicisque sententiâ; ergo & c.

Confirmatur; quia eundem esse accusatorem, & judicem, adverstatur juri naturæ: si ergo parentes sunt accusatores ejus delicti, ut filius vel filia exhæredetur, non possunt esse judices, eam exhæredationem exequentes; sed debet adesse alterius judicis sententiâ.

Secundò; quia ea est pœna, & sanè gravissima; ergo exigit judicis sententiam, juxta tritum axioma, pœna non debetur ante judicis sententiam; quod cum D. Thom. 2. 2. q. 62. a. 3. ad. 3. amplectuntur omnes Theologi, & cum Gloss. cap. Fraternitas, verb. Cum augmento, 12. q. 2. utriusque Juris Professores.

Tandem; quia pater exhæredans filium, vel

188. Inhabilitas ad contrahendum sine Parocho non est propriè pœna.

Pœna amissionis bonorum requirit sententiâ declaratoriam criminis.

189. Pœnam exhæredationis requirere sententiam probatur l.

Confirmatur.

190. Secunda probatio.

Probatur 3. vel

184. A suspensio...
185. A suspensio...
186. De qua suspensio...
187. Censura...

vel filiam, tenetur causam exheredationis probare, ut habetur expressè Authent. *Non licet*, Cod. de Liber. præter. *Non licet parenti aliquem ex liberis exheredare vel præterire, nisi is probetur ingratus, & ingravitudinis causas nominatim inserat testamento.* Ubi Gloss. verb. *Probetur*, inquit: *Ab hæredibus.* Ergo debet esse iudex, coram quo probetur, & consequenter ejus sententia desideratur.

191.

Sed hæc omnia non infirmant nostram Conclusionem; sed tantum probant, ut exheredatio suam omnino consequatur effectum, necessariam esse iudicis sententiam, quod libenter concedimus. Interim exheredatio quantum est ex parte patris, potest fieri, ut clarum est, ante omnem sententiam iudicis, quod & non aliud docet nostra Conclusio. Vide dicta Conclus. 3. n. 1. Quibus non habeo, quod hæc addam, nisi filium vel filiam clam contrahentem, non teneri ab hereditate parentum abstinere, antequam hereditate privetur; quia est poena dependens à voluntate parentum, ut patet ex verbis d. leg. 49. *Tauri*, loco citato diffusius expensis. Igitur nullus tenetur eam sibi ipsi inferre.

Exheredatio quantum est ex parte patris potest fieri ante omnem sententiam.

Pœna illegitimitatis an requiratur sententiam.

Quantum ad poenam illegitimitatis, & hanc requirere sententiam iudicis, videtur probari ex hisce verbis d. cap. fin. de Claud. despons. *Proles de tali Matrimonio suscepta, prorsus illegitima censetur: quod verbum, Censetur, cum sit futuri temporis, exigit iudicis sententiam; nec sententiam latam continet, sed ferendam, ut sup. docuimus de illo verbo, Suspendatur.*

192.

Pars negans probatur ex Sanchez.

Dicendum tamen absque dubio est (inquit Sanchez supra disp. 53. n. 8.) nullam exigi iudicis sententiam. Primò; quia quando privatio imponitur, non ut delicti poena, sed ob defectum conditionis, requisitæ ad gaudendum aliquo privilegio, nulla desideratur sententia; v.g. in Trident. sess. 23. c. 6. de Reform. statuitur, ut non gaudeat privilegio fori, Clericus minorum Ordinum, carens beneficio, si non gesserit habitum clericalem. Et ibi & cap. unico de Clerico conjug. in 6. ut Clericus conjugatus non gaudeat privilegiis clericalibus, nisi cum unica & virgine contraxerit; & tamen Clericus, carens ibi requisitis, non gaudebit privilegiis, absque alia sententia: quia ea privatio ponitur ob defectum conditionis, ad gaudendum requisitæ.

Sic ergo contingit in nostro casu, nam cap. fin. imponens eam illegitimitatem, verè non continet poenam; sed explicat deficere conditionem requisitam, ut filii nati ex Matrimonio putativo, sint legitimi; idè enim erant legitimi, juxta cap. *Ex tenore*, Qui filii sint legit. quia aderat iusta impedimenti ignorantia in parentibus: unde ad eam legi-

timilitatem, hæc iusta ignorantia erat conditio requisita, quam deficere in Matrimonio clandestino, explicat d. cap. fin. ibi: *Clam taliter contrahendo, non expertes scientie, sed saltem affectatores ignorantie videtur hæc ille.*

Sed quæro ego; cur ergo Sanchez ibi, de alibi, non semel vocat illum illegitimum poenam, si reverà poena non est? Noster tùm Sanchez, sed & omnes alii tam Theologi, quàm Jurisperiti appellant eam, poenam. Nunquid etiam quicumque eorum voco poenam, quod Clericus minorum Ordinum, carens beneficio, si non gesserit habitum clericalem, nequaquam gaudet privilegio fori? Nulpiam lego hanc appellacionem.

Quid si aliquis contraheret contra Parochum & testibus, non præmissis denuntiationibus; putas, quia proles, suscepta tali Matrimonio putativo, foret legitima? Quod si, præmissis denuntiationibus, contraheret sine Parocho & testibus, ut Trident. non obligat?

Perez disp. 42. sect. 2. 1. (de rebus) Dicastillo disp. 3. n. 172. docet poenam non imponi nisi, nisi ita sit clandestinum validum, ut si etiam ommissa fuerint denuntiationes. Quia putat, olim non haberi clandestinum, nisi quod fiebat absque testibus, & ommissis denuntiationibus.

Undè si denuntiationes non omittantur, & Matrimonium sit validum, etiam si fiat absque testibus, putat non incurrere poenam illegitimitatis proles in d. cap. fin. & idem censet de aliis poenis, quæ habentur in legibus regni Castellæ; quia solum imponuntur contra contrahentes Matrimonium, quod Ecclesia habet, & habebat olim pro clandestino, quale non putat, si sit præmissis denuntiationibus, etiam si fuisset absque testibus, quod olim valebat, & nunc vult non vigeat Tridentinum.

Hoc tamen totum (inquit Dicastillo) & singulare est, & sine fundamento; quia si Ecclesia illud censet clandestinum, quod non poterat probari in foro externo, & in tali praxi Ecclesiæ, etiam olim, appellabatur clandestina Matrimonia, & erant prohibita, etiam ante generalem legem denuntiationum; quod evidenter (ni fallor) constat ex eod. cap. fin. ubi Innocentius, qui primò fert legem generalem denuntiationum, intendendo quorumdam locorum consuetudinem dicit expressè, in hærendo prædictorum vestigiis, inhiberi à se conjugia clandestina; & ut caveantur, post legem denuntiationum: ergo de illis clandestinis, quæ iam erant, loquitur; quando postea tum pro contrahentibus, tum pro assistentibus Parochis,

B. O. S. C.
Sac. Matrimonii
pars VI.

cho, aut Sacerdote, & aliis, addidit pœnas. Semper enim loquitur, appellans hujusmodi claudefina vel interdita conjugia. Claudefina verò jam erant ante ipsum, & ante præceptum denuntiationum, tunc à se latum. Hæc ille.

Quæ vera existimo, & satis manifesta sunt ex his verbis d. cap. fin. in principio: *Cum inhibiti copule conjugalis sit in ultimis tribus gradibus revocata, tam in aliis volumus districte seruari. Unde Prædecessorum nostrorum vestigiis in hærendo, claudefina conjugia penitus inbibemus, prohibentes etiam, ne quis Sacerdos talibus interesse præsumat. Quare specialem quorundam locorum consuetudinem ad alia generaliter prorogando: Statuimus &c.*

Jam quæro ego, si aliquis in loco, ubi non erat consuetudo præmittendi denuntiationes, moraliter certus, non subesse aliquid impedimentum, omisis denuntiationibus, contraxisset Matrimonium in facie Ecclesiæ, siue coram Parocho & testibus; censet, quòd proles, nata ex tali Matrimonio putativo, fuisset illegitima?

Sanè cap. *Ex tenore*, nihil aliud requirit ad legitimitatem, quàm quòd Matrimonium in facie Ecclesiæ contrahatur, cum iusta impediementi ignorantia; tunc autem erat iusta impediementi ignorantia, licet omiffæ forent denuntiationes, quia illud medium detegendi impediementa, nondum in tali loco, ut supponitur, obligabat. Ergo proles nata ex tali Matrimonio putativo, tunc erat legitima; jam autem est illegitima, quia d. cap. fin. legem generalem statuit denuntiationum; & in pœnam transgressionis talis legis, statuit, ignorantiam impediementi, quantumvis inculpabilem siue invincibilem, seclusà illà lege, non habendam esse ab Ecclesia pro tali; & idèd prolem nullum de ea subsidium habituram, quòd alias habuisset, si vel talis lex non fuisset, aut certè hic & nunc non obligasset, quia iusta erat causa denuntiationes omittendi.

Ex quo etiam apparet differentia inter casum nostrum, & exemplum Clerici, supra adductum; nam quantumcumque Clericus inculpabiliter careat beneficio, aut contrahat cum non virgine, aut cum pluribus, non propterea gaudebit privilegio fori; ergo illa privatio privilegii nullatenus potest dici pœna; at verò in nostro casu, si denuntiationes omittantur ex dispensatione Episcopi, aut propter aliquam causam per se excusantem, constat, prolem non incurere illegitimitatem. Ergo illa prima probatio Sanchez non videtur sufficere, ut absque dubio dicamus, ad illegitimitatem nullam exigi iudicis sententiam, vel saltem declaratoriam criminis, commissi in omiffione denuntiationum.

Videamus, si secunda probatio omne dubium repellat. Est autem hæc: Quando verbo futuri jungitur particula aliqua, suapte naturà importans latam sententiam, non est opus sententiâ ferendâ, sed continet sententiam latam, ut docet Tiraquel. l. *Si unquam*, verb. *Revertatur*, n. 75. C. de Revocan. donat. hujusmodi autem est dictio; *Prorsus*, apposita in d. cap. fin. ibi: *Prorsus illegitima censetur*: ut plurimis citatis docet Tiraquel. eod. verb. *Revertatur*, n. 87. Hæc ille.

Ego credo, Tiraquellum cum plurimis aliis id docere; sed quo fundamento? Nullum refert Sanchez; an Tiraquellus aliquid adducat, nescio; quia ipsum minimè legi, non defectu bonæ voluntatis, sed quia in Bibliotheca pauperum Fratrum Minorum non reperitur. Quærere autem in aliorum Bibliothecis, non judicavi necessarium, nec erat opportunum.

Et verò Suarius, nullo etiam adducto fundamento, videri posset idem docere lib. 5. de Leg. cap. 6, n. 2. in fine hisce verbis: *Quartò, sunt quædam particule universales, quæ videntur hoc (id est obligationem in conscientia ante sententiam) comprehendere, ut: Omnino, penitus, plenè &c. nullius momenti, & similes.* Hæc ille ibi. Sed in progressu capitis nullam ampliùs facit mentionem istarum particularum, nec ullum adducit fundamentum, aut rationem, ex qua videri debeat, quòd illæ particule hoc comprehendant. Fortè idèd, quia nimis manifestum est, ut propterea non indigeat aliqua probatione. Quod relinquo aliis iudicandum.

Dixi consultò: *Videri posset docere*; quia non loquitur expressè de illis particulis, quando adjunguntur verbo futuri temporis, de quo casu loquitur Sanchez; sed generaliter absque determinatione verbi futuri aut præsentis temporis. Et siquidem adjungantur verbo præsentis temporis, non dubito, quin contineant sententiam latam, & non ferendam.

Undè si vera est lectio d. cap. fin. quam invenio apud Castro Palao de Sponsal. disp. 2. §. ult. n. 2. *Si quis verò hujusmodi claudefina conjugia &c. soboles de tali conjunctione concepta prorsus illegitima censetur &c. Pari modo proles illegitima censetur.* Si, inquam, hæc lectio genuina, nullum est dubium, quin sit pœna latæ sententiæ.

Verum enim verò cum constet, non esse genuinam, tum ex ipso Concilio Later. apud Binium tom. 3. Concil. part. 2. tum ex Decretalibus etiam novissimè impressis anno 1648. Dico, ex supposito, quòd illa illegitimitas sit pœna, adhuc dubium est, an propter illam particulam, *Prorsus*, debeat conferi latæ sententiæ; ita ut nequidem requi-

198.
Secunda
Probatio
Sanctii.

Tiraquel-
lus.

199.
Expenditur.

An illa par-
ticula: Om-
nino-peni-
tus &c. com-
tineant la-
tam senten-
tiam ex
Suarez.

200.
Continent s-
adjungatur
verbo præ-
sentis tem-
poris.

201.
Dubium est
an contineat
quando ad-
junguntur
verbo futu-
ri temporis.

ratur sententia declaratoria criminis. Igitur nec secunda probatio Sanchii tollit omnem dubium; nisi aliquo argumento evidenti probetur, *ly Prorsus*, habere prædictam virtutem.

202. *Tertia probatio Sanchii.*
Joan. Andr. Dominic.
Sed nunquid 3. probatio vincit? Tandem, inquit, probatur: quia cum poena non minuit aliquid de jure pristino quaesito, vel incepto acquiri, non est proprie poena, judicis sententiam expectans, ut tradunt Joan. Andreas cap. fin. de Elect. in 6. n. 5. vers. *In Glossa secunda*, & ibi Dominic. n. 18. vers. *Nota incidenter istud dictum.* At in hoc casu nihil minuitur de jure acquisito, vel incepto acquiri. Hæc ille.

Multitudo DD. non sufficit ubi nec textus, nec ratio suffragatur.
Suarez.
Credo ego, Joan. Andr. Dominic. & alios id tradere, sed quo textu, aut qua ratione? Multitudo Doctorum (inquit Suarez lib. 5. de Leg. cap. 6. n. 13. in fine) non sufficit, ubi nec textus, nec ratio suffragatur. Textum ergo aut rationem desidero, ex quo indubitanter dicere possim: Poena, quæ non minuit aliquid de jure pristino, quaesito vel incepto acquiri, non est proprie poena, judicis sententiam, vel saltem declaratoriam expectans, ut absque dubio dicere possim, ad poenam illegitimitatis nullam exigi judicis sententiam. Atque hæc satis de 2. parte Conclusionis.

203. Superest tertia & ultima, quæ cum Sanchio sup. disp. 54. num. 3. docet, delictum clandestinitatis esse mixti fori; ut proinde judex, qui præverit, sive Ecclesiasticus, sive sæcularis, possit illud jure punire.

Probat delictum clandestinitatis esse mixti fori.
Sanchez.
Probat (inquit Sanchez) quia hæc est quaestio facti, & non juris; nec oportet cognoscere ad hoc puniendum de valore Matrimonii. Jam autem hæc sola cognitio, videtur spectare ad solum judicium Ecclesiasticum; de qua utique cognitione intelligitur cap. *Tuam*, de Ordine cognit. quando ait: *Tuam non credimus latere prudentiam, causam natalium Regine Cypri ad examen nostrum (ut pote quæ ad forum Ecclesiasticum pertinet) esse delatam.* Non est enim verisimile, Reginam Cypri natam fuisse ex personis, de quibus dubitaretur, an Matrimonium de facto contraxissent, sed an fuisset legitimum; & sic vertebatur quaestio juris, pertinebatque ad Judicem Ecclesiasticum.

C. 3. de Ord. cogn.
204. *Quando sæcularis judex possit cognoscere de Matrimonio.*
Barbosa.
At si esset quaestio, an Matrimonium esset contractum de facto, judex sæcularis esset competens. Similiter, si in specie illius cap. *Tuam*, esset quaestio, an Matrimonium esset contractum in facie Ecclesiæ, vel clam; ut sic constet, an filius sit legitimus ob bonam parentum fidem, juxta cap. *Ex renore*, Qui filii sint legit. sæcularis judex potest cognoscere, quia pertinet ad factum; & facta pronuntiatione super facto, proles censetur legitima vel illegitima. Ita Barbosa, Aliis re-

latis, l. *Tuia*, 35. n. 36. ff. Solutio Matrim. quem sequitur Sanchez sup. n. 4.

Et ex eo inferit n. 5. jus Canonicum & civile, in punitione clandestini Matrimonii, veluti unum jus reputari; ut alterius juris decisiones & poenæ in utroque foro hæc vendæ sint, Ecclesiastico scilicet & sæculari, ubi non reperiantur contrariæ; jus civile procedit adjuvando Canoniam.

Hæc ille.
Quid ergo dicemus ad Concil. Trident. sess. 24. de Matr. can. 12. *Si quis dixerit causas Matrimoniales non spectare ad potestatem Ecclesiasticam, anathema sit?*

Catholici distinguunt (inquit Bellarminus lib. 1. de Matr. c. 32.) de causis matrimonialibus. Quædam enim sunt politicae, ut de dotibus, de successibus, de hæreditatibus &c. Quædam sunt spirituales, ut de partibus, de benedictione Sacerdotis. Quædam partim sunt politicae, partim spirituales, ut de gradibus cognationis, de interdictis, de impedimentis, & aliis, quæ respectum contractum Matrimonii spectant, quatenus enim ille contractus naturalis, materia est politica; quatenus idem contractus est fundamentum Sacramenti, & res conscientia, spiritualis est.

Et quidem causas primi generis, non negamus ad politicum Magistratum simpliciter pertinere; unde etiam quocumque intrat Catholicam Ecclesiam coram judice sæculari causæ illæ aguntur.

Causas secundi generis, nemo negare potest ad solum Ecclesiam pertinere: alioquin qui quo tempore nulli Principes, nulli Magistrate politici Christiani erant, oportet tenuisset causas omnino spirituales ad interdictum judicem deferre; aut sine legitimo iudice causæ illæ fuissent.

Potissima quaestio est, de causis primi generis, quas quidem nos dicimus politice, cum Magistratum pertinere potest, cum subordinatione ad Ecclesiasticum; impreciter autem ad Principem Ecclesiasticum pertinere, ut in Concil. Trid. sess. 24. can. 12. definitum est. Hactenus Bellarminus.

Ubi, ut vides, nulla fit mentio poenarum Matrimonii clandestini; adeoque de illis nihil disposuit Concil. Trid. sed reliquit eas infligendas tam à judice Ecclesiastico, quam civili.

Eo semper salvo; ut, dum quaeritur de valore Matrimonii, nec valor facti constat, judex Ecclesiasticus possit compellere judicem sæcularem, ut permittat testes coram se de hoc deponere; ut post Covarr. to. 1. de Matr. part. 2. c. 6. in principio, & 21. aliàs 25. docet Gutierrez Pract. quaest. lib. 2. q. 2. n. 1. ubi sic scribit:

Ante promulgationem Sacrosancti Concilii Trident. quando Matrimonia clandestinè contracta erant valida, quamvis sic contrahentes peccarent atque delinquerent; ac proinde ipsi & testes puniri possent, tam jure Canonico, quam Regio; credo, opinione Illustriss. Episcopi ac Præsidis Covar. veriore esse in hac quæstione, judices scilicet sæculares, etsi ægrè ferant inhibitiones & monitiones judicum Ecclesiasticorum; teneri tamen eis obedire, & remittere delinquentes, eo tantum scilicet casu, quo de Matrimonio plenè non liquet, ad hoc ut testes liberius deponant: quoad cætera verò puto, eos non teneri, atque in hoc casu existimarem veram opinionem Mencha. de Success. creatione, §. 26. n. 69. ut possint puniri hujusmodi delinquentes per judicem sæcularem, si in ejus potestatem revertantur; habità tamen, ut ipse inquit, ratione poenæ, passæ apud judicem Ecclesiasticum.

Nam aliàs illusoria redderetur hæc lex, occasioque daretur delinquendi: delinquentes enim statim desiderarent animadverti per judicem Ecclesiasticum; cum apud ipsum, regulariter, omnia delicta levius atque mitius puniantur; quia aut modicam, aut mitiorem, aut certè nullam imponere solent poenam, sicque fraudarent poenas hujus legis, quod minimè dicendum est.

Post verò prædicti Sanctissimi Concilii publicationem, cum ab eo hujusmodi clandestina Matrimonia annullata sint, & sic cesset ratio & fundamentum Doct. Covar. existimo, & ipsius quoque decisionem cessare; atque proinde, etiam si adhuc contrahentes clandestinè, & testes puniri possint poenis, de quibus in his nostris LL. Regiis (quod an hodie locum habeat, attentà dispositione Concilii Trident. sess. 24. c. 1. de Refor. Matr. agetur infra statim in 4. q.) cum etiam possint & debeant graviter ob hoc castigari arbitrio Ordinarii Ecclesiastici, ut in d. Decreto, judices sæculares, detinentes in suis carceribus publicis hujusmodi delinquentes, minimè teneri eos remittere ad judices Ecclesiasticos, donec ab eisdem sæcularibus puniantur; cum hodie prædicta Matrimonia clandestina sint nulla, sicque non sit opus, ut prædicti testes deponant coram Ecclesiastico de Matrimonio; cujus respectu ante Concilium, secundum opinionem Covarruviae, remittendi erant ad judices Ecclesiasticos, ut majori cum libertate deponere possent super Matrimonio, & sic ut de eo constaret. At verò respectu punitionis delicti, cum sit mixti fori, non habebit locum prædicta inhibitiō, nec præceptum remitten-

di; sed locus erit præventioni, juxta regulas juris. Hucusque Gutierrez.

Sed hæc restrictio doctrinæ Covar. ad tempus ante Tridentinum, non placet Sanchio sup. n. 6. Nam, inquit, etiam modò potest esse necessaria depositio testium coram Ecclesiastico Judice; ut si aliquis contenderet Matrimonium celebratum coram Parocho & testibus, ommissis denuntiationibus (quod clandestinum est) esse invalidum; quia contrahentes non præbuerunt signa externa consensūs, aut quia intercessit metus, vel quia Parochus non attendit, vel allegaret, testes absque Parocho interfuisse. Hæc ille.

Interim docet cum dicto Auctore; Judicem Ecclesiasticum posse compellere sæcularem, ut permittat testes coram se de valore Matrimonii deponere. Item n. 7. cum eodem concludit: Si Judex Ecclesiasticus non condignè puniat, clam contrahentes, possent eos judex sæcularis iterum punire, non secus, ac si puniti non essent; ita tamen, quòd hæc secunda punitio temperetur, ac condigna sit, habità ratione poenæ, ab Ecclesiastico impositæ.

Probat ex cap. 2. de Maledicis, ibi: *Per temporalem præterea potestatem &c.* Ubi Glossa verb. *Potestatem*, inquit, *Arg. quòd una jurisdictio per aliam juvatur.* Item probat ex c. *Felicis*, de Poenis in 6. §. *Per hoc*, ibi: *Per hoc quoque sæcularibus potestatibus non adimimus facultatem utendi legibus contra tales, quas adversus sacrilegos, Catholici Principes ediderunt.* Ubi Gloss. verb. *Adimimus*, ait: *Concor. Cod. de Sacrosanctis Eccles. l. Placet (canonizata 16. q. 1.) ubi primò per Ecclesiasticum Judicem, secundò per sæcularem quis punitur. Et sic in casu nostro propter criminis horrorem.*

Rogas, quod sit illud crimen? Respondeo: occisio Cardinalis. Sic enim ait textus: *Si quis verò per se vel per alium, occiderit Cardinalem (quod absit) vel dederit causam mortis &c.* An autem Matrimonii clandestini tantus sit horror, quantus occisionis Cardinalis, relinquo aliis judicandum.

Tantum addo, quod sequitur in Glossa: *Est enim regulariter secus, ubi criminaliter agitur, sup. de Accus. De his, ubi de hoc.* Hæc sunt verba illius cap. *De his criminibus, de quibus absolutus est accusatus, non potest accusatio replicari.* Intellige, quando condigna fuit imposita poenitentia; hic autem loquimur in casu, in quo Judex Ecclesiasticus non condignè punivit.

Atque in omni eo casu, posse reum per sæcularem iterum puniri, si est laicus, & sententiam crimen est mixti fori, docet cum Aliis multis, quos Sanchez suprà citat, Felinus cap. *Quod olim*, de Judæis, in fine, ibi: *Fallit 3.*

211. *Affirmat Sanchez in aliquo casu.*

Si Judex Ecclesiasticus non condignè puniat, potest sæcularis supplere quod deest.

212. *Probat ex c. 2. de Maledicis, & c. de Poenis in 6.*

213. *Occurrit objectioni.*

Docet hanc sententiam Felinus.

nisi propter poenam, ab uno Iudice imposita, delictum remaneret insufficienter punitum; quia alius iudex competens potest de novo cognoscere, & aliter punire. Hæc ille.

214. Reus criminis mixti fori, prius per secularem punitus, non est amplius

Et hinc, quia poena inflicta per secularem, censetur semper competens, & gravior ex jurisdictionis qualitate, reus criminis mixti fori, prius per secularem iudicem punitus, non potest amplius per Ecclesiasticum puniri, ut docet Sanchez sup. n. 8. cum Aliis, quos citat, dummodo poena cor-

poralis vel pecuniaria per secularem imposita, non esset levior, imponenda per Ecclesiasticum.

Pœna, inquam, corporalis vel pecuniaria; quamvis enim excommunicationis poena, quam passim imponunt Ecclesiastici, sit omni corporali gravior; at in hoc non est inter graves poenas computanda, cum potius medicinalis sit, quam afflictiva. c. 1. de Sent. excom. in 6. Ita Sanchez. Eritque finis hujus Conclusionis & Sectionis. Sequitur autem

SECTIO XII.

DE INDISSOLUBILITATE MATRIMONII

1.

Hactenus circa Matrimonii essentiam disputavimus, utputa de materia & forma illius, qualiter sit Sacramentum, & quo pacto per Procuratorem aut literas, ex errore vel metu, conditionatè & clandestinè celebrari possit: superest, ut disputemus de ejusdem indissolubilitate, quæ in definitione exprimitur eâ particula: *Individuam vitæ consuetudinem retinens, seu: Fui perpetuum.* Et quàmvis de hac perpetuitate, seu individua vitæ consuetudine, nonnulla in præcedentibus dixerimus; equidem pleniorẽ ejus explicationem in hunc locum reservavimus.

Duplex est indissolubilitas Matrimonii.

Duplex porro est indissolubilitas, una quoad vinculum, quæ præcipua est, & maximè essentialis; altera quoad torum & habitationem. De hac tractabimus in sequenti parte hujus Operis, ubi de divortio; de priori verò hic tractatum aggredimur, & quærimus Primò: unde hæc indissolubilitas oriatur, & quo jure Matrimonio competat. Resolutio erit

CONCLUSIO I.

Obligationem indissolubilem Matrimonii instituit Deus ab initio, non quia omninò necessaria, sed quia maximè consona naturæ rationali.

2. Prior probatur ex Script. Matth. 19.

Matrimonium ab initio fuisse indissolubile ex se, id est, non dissolubile instar aliorum contractuum, ex solo beneplacito masculi & feminae, manifestè patet ex Scriptura Matth. 19. ubi Christus Phariseis, tentantibus eum, & dicentibus: *Si licet homini dimittere uxorem suam, quacumque ex causa?* sic respondit: *Non legistis,*

quia qui fecit hominem ab initio masculum & feminam fecit eos? Et dixit: Propter hoc dimittet homo patrem & matrem, & adheret uxori suæ, & erunt duo in carne una. Quæ jam non sunt duo, sed una caro. Quod ergo Deus conjunxit, homo non separet. Unde dicit: Quid ergo Moyses mandavit dare vobis verba? & dimittere? At ille: Quoniam durities ad duritiam cordis vestri permisit vobis dimittere uxores vestras: ab initio autem non fuit sic. Dico autem vobis, quia quicumque dimiserit uxorem suam, nisi ob fornicationem, & aliam duxerit, mæchatur: & qui dimissam duxerit, mæchatur. Vcl. 3. & sequentibus.

Et verò his verbis: *Dico autem vobis &c.* satis aperte significat Veritas æterna, non solum esse illicitum viro dimittere uxorem suam, aut mulieri virum suum, id est, dissolvere vinculum Matrimonii; sed etiam invalidum. Quippe si dissolutio foret valida, jam non mæcharetur, immo nec nicaretur, qui aliam vel alium duceret.

Nec obstat: quòd hic solum loquitur de viro, dimittente uxorem suam, quæ causa est causa mulieris, dimittentis virum suum, ut expressis verbis significat Christus.

Marc. 10. v. 11. & 12. *Quicumque dimiserit uxorem suam, & aliam duxerit, ulterius committit super eam. Et si quis dimiserit virum suum, & alii nupsit, mæchatur.*

Ubi etiam, quod bene notandum est, omittitur illa particula: *Nisi ob fornicationem.* Eademque omittitur Lucæ 16. v. 18. *Omnia qui dimittit uxorem suam, & aliam ducit, mæchatur, & qui dimissam a viro ducit, mæchatur.* Ob quam causam ex iustis dicendis patebit.

Eandem indissolubilitatem docet Apostolus 1. Cor. 7. v. 10. & 11. *Qui Matrimonio juncti sunt præcipi non debent, sed Dominus, uxorem a viro non discedere, quòd si discesserit, manere innuptam, aut*

B O N A Sacramentum patris